

רשימות

בפרשת השבוע

שלח לך

פרק י"ג פסוק י"ה

החזק הוא הרפה

רש"י: סימן מסר להם, אם בפרזין יושבין, חזקים הם, סומכין על גבורתם, ואם בערים בצורות הם יושבין חלשים הם.

צריך ביאור לשם מה מסר להם סימנים, הרי סימנים נועדו למקרה שאי אפשר לדבר וכדומה, או שצריך לזכור הרבה פרטים אז עושים סימנים כדי להקל על הזכרון, אך כאן שיגידו למשה רבינו בחזרתם מה ראו, האם האנשים נראים חזקים או חלשים, וזהו תפקידם של מרגלים להגיד כל מה שראו, ומשה רבינו יפתור את הדברים כולם, ועוד צריך לבאר הרי בפסוק הבא [יט] כתוב במפורש שאחד מהנקודות שהם אמורים לברר הוא, "הבמחנים אם במבצרים", אם כן מדוע שואל זאת פעמיים? ואם זה פירושו של "החזק הוא הרפה" הנאמר בפסוק הקודם [כמו שמובא בקצת מפרשים], היה צריך לכתבו שם? עוד צריך להבין מדוע רק לגבי חזק האנשים, מסר להם משה רבינו סימן לידע האם הם אנשים חזקים או חלשים, ואילו לגבי שאר מטרות הריגול, כמו למשל האם היא ארץ המגדלת אוכלסין או ממעטת אוכלסין,

וכן מה הארץ, השמנה היא אם רזה, לא מסר להם משה רבינו שום סימן?

עוד צריך להבין את תשובת המרגלים שאמרו [כח] "אפס כי עז העם היושב בארץ, ערים בצורות גדולות מאוד", הרי משה רבינו אמר להם הפוך, ששייבה בערים בצורות הוא סימן לחולשה, שאם עז העם פירושו שהם גיבורים, אז למה יושבים בערים בצורות?

י"ל שישנם כאן שני מטרות ריגול עיקריות, והם מחולקות לשני ענינים, הארץ והעם, הענין הראשון הוא לרגל על הארץ, כמו שנאמר "וראיתם את הארץ מה היא" [יש ארץ מגדלת גבורים ויש מגדלת חלשים, יש מגדלת אוכלסין ויש ממעטת אוכלסין], והנקודה שניה היא לרגל על סוג העם היושב בה, [החזק הוא הרפה, המעט הוא אם רב].

צריך להקדים ולומר שישנם שני סוגי אנשים הנחשבים גיבורים, הראשון הוא גבור בטבע, שבעצמותו יותר חזק וגיבור מחבירו, ואת זה שייך לראות בעין, והשני הוא גיבור ברוח, אפילו שבגופו אין הוא גיבור, וזאת לא רואים בעין, אם כן י"ל שבשאלה הראשונה שהמרגלים נשאלו, איזו ארץ היא, שהרי יש ארץ מגדלת גיבורים ויש ארץ המגדלת חלשים, מדובר על הגיבור הראשון שאמרנו, ועל זה לא מסר להם משה רבינו סימנים, כי דבר זה אפשר לראות בעין רגילה, האם האדם הוא גיבור או לא, ועל הסוג השני של הגיבור שהוא גיבור ברוח, ובעצם יכול להיות שהוא חלש בטבעו, אך רוחו היא חזקה וגיבורה, והוא יכול להלחם במסירות נפש, ודבר זה מאוד חשוב לדעת לפני מלחמה, שאלה זו כלולה בשאלה השניה על סוג העם, החזק הוא הרפה, ודבר זה הרי אי אפשר לראות בעין, כי יכול להיות שהוא נראה חלש,

ורק בשעת מלחמה מראה את גבורתו, לכן היה משה רבינו צריך למסור להם סימן, שאם יושבים בפרזים אזי הם גיבורים ברוח, ואם הם יושבים בכרכים אז סימן שהם חלשים, ואפשר שגם גיבור רגיל גר בכרכים, כי מפחד שיבואו עליו בפתע פתאום, ולפי זה מיושב גם תשובת המרגלים, שזהו ארץ שמגדלת גיבורים, שאמרו "וגם ילידי הענק ראינו שם", אך הם לא גיבורים ברוח, ואין סומכים על גבורתם בעריהם, ולכן יש להם "ערים בצורות גדולות מאוד".

פרק ט"ו פסוק ל"ט

וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'

הנה בגמ' מנחות [מג:] הרחיבה במעלה שיש במצות הציצית והנה מקצת הדברים, "תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה', כיון שנתחייב אדם במצוה זו נתחייב בכל מצות כולן, ור"ש היא דאמר מצות עשה שהזמן גרמא היא, תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' שקולה מצוה זו כנגד כל המצות כולן, ותניא אידך וראיתם אותו וזכרתם ועשיתם ראייה מביאה לידי זכירה זכירה מביאה לידי עשייה, ורשב"י אומר כל הזרז במצוה זו זוכה ומקבל פני שכינה כתיב הכא וראיתם אותו וכתוב התם [דברים ו, יג] את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד, תנו רבנן חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצות תפילין בראשיתן ותפילין בזרועותיהן וציצית בבגדיהן ומזוזה לפתחיהן ועליהן אמר דוד [תהלים קיט, קסד] שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך". ע"כ.

דבר זה צריך ביאור שמצוה כל כך גדולה ששקולה כנגד כל המצוות ועוד, היא כלל לא מצוה חיובית, שהרי אם אין לו בגד ד' כנפות אינו חייב בציצית, ואיך יתכן דבר זה?

וי"ל אדרבא היא הנותנת שכיון שאין היא חובה והוא הולך מרצונו ומעטף את עצמו בבגדו של מלך כדי לזכור גם את שאר מצוותיו, הנה מכריז בזאת שהוא עבד ה' שרוצה לקיים ולזכור כל מצוותיו ואפילו אינו חייב בהם, ודבר זה נובע מאהבת ה', לכן חשוב המצוה הזאת מאוד.

לפי זה י"ל מה שלובש הש"ץ הטלית [עיין מגן-אברהם או"ח סימן י"ד ס"ק ו'] משום כבוד הציבור וגם העולה לתורה ושאר כיבודים, צריך ביאור מהו כבוד הציבור בזה? איך הוא מכבדם בזה שמעטף עצמו בטלית, הרי מתחת לטלית יש לו חליפה יפה מאוד ומכובדת לציבור?

אלא הפירוש כמו שאמרנו שכיון שקיבל כיבוד בתורה ובעבודת ה' בבית כנסת הוא מכבד את הציבור בזה שמלביש עצמו ומעטף עצמו בטלית של מצוה, שמן הדין אינו חייב בכך אבל מראה בעצמו שהוא רוצה את מצוות ה', וזה נובע מאהבת ה' שלו כמו שכתבנו, הרי אין לך מלבוש מכובד יותר מזה, וממילא הרי הוא גם כבוד הציבור.

לפי זה יש לפרש גם את דברי המדרש המובא בילקוט שמעוני [חומש שמות פרשת בא קצא] לגבי קידוש החודש שבו רואים את חשיבות הענין של התעטפות בטלית.

וכך נאמר שם:

"החדש הזה לכם" - רבי חייא בשם רבי יוחנן [אומר] נתעטף הקב"ה בטלית מצויצת והעמיד למשה מכאן ולאחר מכן, וקרא למיכאל וגבריאל ועשה אותם כשלוחי החודש ואמר להם כיצד ראיתם את הלבנה? לפני החמה או לאחר החמה? לצפונה או לדרומה? כמה היה נוטה וכמה היה רחב?

אמר להם כסדר הזה יהו בני מקדשין את החודש למטה. על ידי זקן, ועל ידי עדים, ועל ידי טלית מצויצת".

הרי שמצינו שהקב"ה הקפיד על כל שלושת הדברים כאחת. [ויש עוד ענין בעיטוף הטלית שיהיו פניהם מכוסים, ולא יפנו ליבם לדברים אחרים, כמו כן י"ל שהעיטוף הוא מפני כבוד השכינה כמו ששינונו במסכת נדרים (מ).] "תניא נמי הכי הנכנס לבקר את החולה לא ישב לא על גבי מטה ולא על גבי ספסל ולא על גבי כסא, אלא מתעטף ויושב ע"ג קרקע, מפני שהשכינה שרויה למעלה ממטתו של חולה שנאמר "ה' יסעדנו על ערש דוי".

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו haseforim@gmail.com